

ECOUL FESTIVALULUI „LALKA TEŻ CZŁOWIEK”

Toamnă capitala Poloniei găzduiește o serie de evenimente culturale internaționale, ce invită oamenii de artă la un dialog multicultural. Atât tematica, cât și genuistica lor este foarte diversă: festivaluri de muzică, teatru, film, expoziții, concerte, întâlniri etc. Printre Festivalurile, devenite tradiționale, se înscrie și cel de Teatru de Păpuși pentru Maturi *Lalka też człowiek* (Puppet is a Human too), ajuns la cea de a XVIII-a ediție, care s-a desfășurat în perioada 5-12 octombrie 2024.

Deschiderea oficială a festivalului, organizat de Teatrul „Unia Teatr Niemożliwy”, a avut loc în incinta Teatrului „Lalka”, unul dintre cele mai vechi și semnificative teatre de păpuși din Varșovia. În cuvântul său de salut, Marek b. Chodaczynski, directorul general al Festivalului, a menționat susținerea Festivalului de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național din Polonia. Iar Marek Zurawski, directorul organizatoric al Festivalului, a adus la cunoștință publicului larg tradițiile Festivalului de a aduce în concurs cele mai bune spectacole ale teatrelor și companiilor independente, despre premiile festivalului, acordate de către un juriu internațional. La ediția curentă a Festivalului „Lalka też Człowiek” au participat douăsprezece companii de teatru din

Bulgaria, Cehia, Serbia, Italia, Portugalia, Olanda și, desigur, Polonia.

Competiția celei de-a XVIII-a ediții a Festivalului a fost deschisă de către compania de teatru *Pappet's Lab* din Bulgaria, care a prezentat spectacolul *Zborul cârțiței* (Flight of the Mole), text de Polina Hristova în regia și interpretarea actriței Veselka Kuncheva. Spectacolul fiind o metaforă la lumea noastră interioară, în mod special, la fricile noastre, pe care „...le creăm și le creștem zi de zi ca pe niște copii mici, îi hrănim cu sufletul, cu visele și cu dorințele noastre până ce ele cresc și ne înghit”, sugrumându-ne sufletul.

Un spectacol primit cu lungi ovații a fost *La Phazz* al companiei spaniole „Zero en Conducta”, care și-a propus să exploreze potențialul expresiv al teatrului de păpuși, dansului, pantomimii.

Problema memoriei, a ecoului celui de al Doilea Război Mondial este una din temele mereu abordate de artiștii polonezi. Astfel, actrița Sylvia Niekolaas, de origine poloneză și stabilită în Olanda, a adus în fața publicului o istorie documentară – *Urme* - în care încearcă să descopere trecutul bunelului său, participant la mișcarea de rezistență a Armatei Teritoriale (Armia Krajowa/AK) din perioada ocupației naziste din cel de al Doilea Război Mondial. Actrița întreprinde o cercetare minuțioasă, descoperind evenimente și fapte de care nici nu bănuia. Cu greu va fi ruptă tăcerea bunelului, care ascundea trăirile și frica produsă de condamnarea la moarte a membrilor AK.

Un izvor nesecat de inspirație pentru artiști rămâne a fi cartea cârților – Biblia. Spectacolul *Fără filosofie...* al Teatrului „Unia Teatr Niemożliwy” a fost interpretarea a cinci parabole biblice în viziunea regizorului Marek b. Chodaczynski, ilustrate de lucrările artiștilor plastici Marek Kowalski, Alicia Ruczko, Martin Rzasza, Aleksander Kuberski, Grzegorz Durlak și susținute de muzica lui Marek Zurawski. În scenă aceste istorii biblice au fost jucate de actorii Ina Levska și Maciej Duzynski.

Subiectele biblice stau și la baza spectacolului *Judas / Iuda* al „Walny Teatr” din Polonia care propune viziunea asupra relațiilor dificile și complicate dintre Iuda și Iisus, unde rolul lui Iuda îl joacă actorul (Adam Walny) și Iisus este păpușa (în mărimea naturală a omului, din lemn).

Nu sunt trecute cu vederea nici problemele lumii contemporane. În contextul problemelor

Afișul festivalului

Actrița Sylvia Nicolaas

Robot

Stara Planina

Teatrul „Unia Teatr Niemozliwy”

stringente ale timpului sunt cele ecologice la care se adresează spectacolele *Matecznik* (Matherlode) al „Teatr Łątek” din Polonia, *Crippletrak* al teatrului „Divadlo Lisen” din Cehia. Frumusețea naturii și necesitatea păstrării transmite spectacolul *Stara Planina* a teatrului din Serbia, care ne transferă într-un peisaj fascinant al naturii prin proiecții video, prin care contemplăm frumusețea pădurilor, luncilor, râurilor și cascadelor din munții balcanici – rezervație naturală unde omul își duce viața într-o armonie în sânul naturii.

Juriul Internațional, reprezentat de Joana Braun (Polonia) artist plastic, conferențiar universitar la Academia Națională de Arte Teatrale din Cracovia – președintele juriului și membrii Roberta Colombo (Italia), actrița, co-director al Festivalului Internațional de Teatru de păpuși „Arrivano dal Mare” și subsemnata, după lungi discuții au desemnat învingătorii festivalului.

Marele Premiu (10 000 zloți) pentru cea mai bună interpretare “For the Expression of Life with a Puppet” a revenit spectacolului *La Phazz* al companiei „Zero en Conducta” (Spania), care a încântat publicul printr-o combinație fascinantă a dansului, pantomimei, păpușii, măștii. Actorii spanioli au adus în scenă un joc pasionat, precum și o formulă inovatoare, demonstrând abilitățile actricești de-a povesti o istorie doar utilizând instrumentele limbajului plastic. Spectacolul a fost comparat cu un *haiku existențial*.

Alte două premii egale, a câte cinci mii de zloți, le-a revenit Companiei de teatru „Puppet’s Lab” (Bulgaria) pentru spectacolul *Zborul cârțiței* (Flight of the Mole) și spectacolului *Emil* al grupului „Loutky bez hranic” (Cehia). Ultimul este inspirat atât din poveștile tradiționale franceze, slovace, cehe..., cât și din filmele de categoria B – toate trecute prin imaginația artiștilor, care debordează de un melanj de ironie, umor negru și, desigur, sentimente, ce provoacă transformarea personajelor. Compania teatrală „Loutky bez hranic” este cunoscută publicului polonez, fiind participantă la ediția a XIV-a a Festivalului (vezi: Festivalul sub semnul premierelor (*Lalka tez czlowiek*, ediția a XIV-a) în: *Thatrical Colloquia/ Colocvii teatrale*, nr 29/2000, p. CLXXX-CLXXXI).

Iar spectacolul *Zborul cârțiței* al Companiei de teatru din Bulgaria a fost apreciat pentru o dramaturgie precisă, care combină actoria sofisticată, ce cuprinde teatrul de păpuși în emoții tot mai mari, lăsând pe spectatori fără suflare.

Alte premii de încurajare au fost: Premiul „Cudna Chwila” (Moment minunat), acordat de Marek b. Chodaczynski, președintele „Unia Teatr Niemogliwy” și directorul general al Festivalului, artistului Krzysztof Zemło de la Teatrul Łątek Supraśl (Polonia) pentru semnificativa barcă din piesa *Matecznik*. Spectacol, realizat în baza albumului de fotografii al excelentului artist Viktor Volkov, aduce imagini animate proiectate tematic: râuri, drumuri, cioroi susținute de muzica Aniei Broda și meditațiile actorului despre problemele existențiale ale umanității. De asemenea, acest spectacol s-a învrednicit și de Diploma de onoare POLUNIMA.

Premiul publicului i-a revenit actriței Julia Fidelus, studenta anului III a Academiei de Teatru din Białystok, pentru rolul din monodrama *20 DEN*, care a sensibilizat publicul atât prin jocul său cu păpușa, cât și prin discursul (text Mira Marcinow) despre relațiile dintre fiică și mamă, despre sentimentele trăite la dispariția ei.

Concomitent cu spectacolele din competiție au fost prezentate și două spectacole în afara concursului, ambele prezentate de Teatrul gazdă „Unia Teatr Niemogliwy”. E vorba despre spectacolul *Fără filosofie...* și *Robot*, ambele în regia lui Marek b. Chodaczynski și muzica lui Marek Zurawski.

Spectacolul *Robot* este rezultatul colaborării Teatrului „Unia Teatr Niemogliwy” cu artistul cilian David Zuazola, autorul ideii, dramaturgiei, scenografiei. De menționat, că întreg decorul spectacolului, cât și păpușile, sunt creația lui David Zuazola. Istoria unui robot se desfășoară într-o lume post apocaliptică, construită, parcă, pe rămășițele unei foste civilizații umane. În acest context, devin semnificative materialele reciclate din care artistul a construit această lume fantastică-grotescă, unde se reflectă realitățile contemporane.

Amintim, că artistul cilian este cunoscut și prin proiectul său *Orașul luminilor*, un proiect internațional, început în Polonia – Varșovia, apoi în Kragujevac (Serbia) și urmat în Timișoara (România), având ca obiectiv crearea unui oraș din obiecte reciclate și poveștile sale. Sperăm că proiectul *Orașul luminilor* al lui David Zuazola să ajungă și în capitala republicii noastre.

Pe întreaga perioadă a festivalului publicul a avut posibilitatea să viziteze cele două expoziții: Teatrul de fotografii al lui Przemek Wisniewski, cu personaje inspirate din romanul *Ferma anima-*

lelor a lui George Orwell și a doua expoziție cea a personajelor preluate din cartea profesorului Laszek Kolakowski pentru spectacolul *Fără filosofie...*, ambele lansate în localul Casei de Cultură KADR, unde s-au jucat cele mai multe spectacole și unde s-a desfășurat închiderea festivă a celei de a XVI-II-a ediție a Festivalului „Lalka też Człowiek”.

Ediția actuală a Festivalului „Lalka też Człowiek”, ca și cele precedente, a cuprins o varietate de spectacole care au abordat problemele lumii contemporane prin limbajul specific al artei teatrului de păpuși, au adus în scenă noi formule de animație, provocând atenția la efectele de combinare a diverselor forme și stiluri (a jocului actorului, păpușii, măștii, teatrului de umbre etc.). Atenția a fost suscitată și de forma netradițională a păpușilor (precum păpușa *Mama* din spectaco-

lul *20 DEN* sau păpușile din *Fiul* (Son) ale artiștilor polonezi); utilizarea largă a proiecțiilor video ce nu doar lărgesc aria de joc, ci și contribuie la demersul artistic și ideatic al spectacolului.

La fel, ediția de față a Festivalului a pus în valoare monodrama în teatrul de animație, unde actorul este într-o ipostază dublă: de personaj al spectacolului și de mânător al păpușii.

Dorim viață lungă Festivalului „Lalka też Człowiek” ce contribuie la susținerea și diversificarea artei teatrale prin teatrul de păpuși pentru maturi.

Violeta TIPĂ,

membru al Juriului Festivalului Internațional „Lalka też Człowiek”, ediția a XVIII-a, 2024